

Overzicht raaf waarnemingen in de Kempen 1973 - 2017

Opvallende toename in aantal raaf waarnemingen in
2016 en 2017.

Uitgave: Vogelwerkgroep de Kempen

Samenstelling: Jacques van Kessel

Foto kافت: Jacques van Kessel.

Foto's binnenwerk: Wim Deebe, Roel Verbraak, Jacques van Kessel.

Foto: Jacques van Kessel.

Alle rechten zijn voorbehouden. Niets uit dit rapport mag worden vermenigvuldigd d.m.v. druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming, noch mag het zonder schriftelijke toestemming worden gebruikt voor commerciële toepassingen en/of voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd.

INHOUD

Inleiding	3
Werkwijze	4
Resultaten	5
Verspreiding waarnemingen raaf 2014 – 2017	7
Overzicht waarnemingen 2012, 2013 2014, 2015, 2016 en 2017	10
Uit gevangenschap ontsnapte en geringde raven	37
Individuele herkenning van raven en oproep waarnemingen	49
Advies	55
Literatuur	57
Bijlage 1. Waarnemingen Vogels in de Kempen 1975-2009	58
Bijlage 2. Artikel over snoeiwerk tijdens het broedseizoen	59
Bijlage 3. Persbericht broedgeval raven Vogelwacht Uden	62
Bijlage 4. Informatie over Vogelwerkgroep de Kempen	63

Inleiding.

In de periode 2016 en 2017 zijn opvallend veel waarnemingen van raven in de Kempen verzameld. Vooral in de regio Valkenswaard, Leende en Soerendonk. Dit is een reden om extra aandacht te besteden aan deze soort. Inmiddels weten we dat er in 2016 een succesvol raven broedgeval is geweest in Oisterwijk, door een melding van Peter Voorn van Natuurmonumenten. In dit rapport worden alle waarnemingen vermeld met verzameld foto materiaal. Verder ook aandacht aan individuele herkenning en aan geringde uit gevangenschap ontsnapte raven.

Dank aan Henk Sierdsema (SOVON Vogelonderzoek Nederland) voor het beoordelen van een foto van een raaf op Valkenhorst met een bruinig verenkleed. Dank aan Roel Verbraak en Wim Deebe voor het beschikbaar stellen van enkele mooie foto's.

Een woord van dank aan de mensen die waarnemingen beschikbaar hebben gesteld en/of hebben ingevoerd in de website Waarneming.nl: Wil de Veer, Wim Deebe, Toos Deebe, Eric Wintermans, Roel Verbraak, Roel Winters, Jan van de Kerkhof, Wil Beeren, Paul Vangerwen, Patrick Schuurmans, Robert Kastelijn, Martin Pennings, Leo Klok, Mark Sloendrecht, Saskia Verberne, Piet Hoeks, Hans Blox, Niels van Doninck, Toon van Kessel, Maarten Mandos, Gerrit Klitsie, Minne Feenstra, Piet Gruijters, Ton Vlamings, Toon van Elst, Frank Neijts, Arie Dorsman, G. van Gool, Hans Vrolijk, Antonio Mendoza, Arend Jan Migchelbrink, Jacob van de Weele, Robert van Hiele, Ad Kolen, Martin Westra, Lambert Prust, Peter de Boer, Martijn van Oss, Rutger Wilschut, Jeroen Dekens, Carel van der Zanden, Danielle van der Meijde, J.T. Smit, Ferry Duyvelaar, Niels van Houtum, Ad Kolen, Mark Schellekens en Ton de Groot.

Tenslotte dank aan Ernst-Jan van Haaften (Coördinator Monitoring - Brabants landschap), Mari de Bijl (beheerder Brabants Landschap), Chris Sandkuijl (Projectleider, senior beleidsmedewerker bos, natuur en landschap gemeente Valkenswaard), Gaby Bollen (kwaliteit en monitoring Natuurmonumenten Kempen en Midden Limburg), Michel Hendrix (Coördinator Beheer Natuurmonumenten Kempen en Midden Limburg), voor de prettige samenwerking.

Werkwijze.

Voor het verzamelen van waarnemingen is gebruik gemaakt van de website Waarneming.nl en de website Vogels in de Kempen, Vogeltelpost Patersgronden en van eigen waarnemingen.

Een aantal bosgebieden zijn systematisch gecontroleerd door te fietsen over de vele bospaden en te luisteren naar roepende raven. Op een aantal plaatsen is gepost. Hoewel dit een erg tijdrovende werkwijze is, levert het wel resultaten op. Nadeel van raven is wel dat ze niet altijd roepen, dus je moet meerdere keren inventarisatie rondes maken.

De BMP-interpretatiecriteria vanaf broedseizoen 2017 zijn volgens SOVON Vogelonderzoek Nederland

Raaf datumgrenzen: 15 februari – 31 mei

Fusie 1500 meter

Minimaal vereist: twee waarnemingen

Geldige waarnemingen: paar in broedseizoen, territorium indicierend, nest indicierend.

Foto's zijn gemaakt met een digitale camera Nikon Coolpix P610, dat is een 60x optische zoom.

Beperkingen

Onderzoek naar raven is niet eenvoudig, raven kunnen voedselvluchten maken tot wel 30 kilometer. Toch willen we proberen een beter beeld te krijgen van het aantal paren in de Kempen. Natuurlijk kan een deel van de waargenomen raven doortrekken naar andere gebieden, maar een deel zal ook in de regio blijven. Raven zijn vogels die het hele jaar door in hetzelfde gebied voorkomen.

Resultaten.

We weten eigenlijk maar heel weinig over broedende raven in het verleden in de Brabantse Kempen. Het is al bijna 100 jaar geleden dat in de Kempen raven broedden, dat was in 1920 in Soerendonk.

In het werk van P.N. Panken over de negentiende eeuw, door Johan Biemans bewerkt, staan enkele interessante oude vermeldingen, citaat *“de raven vroeger in deze landstreek meer algemeen broedende, omdat er toen een grooter aantal oude en zwaardere boomen gevonden werd, is het vinden van een ravennest er thans zeldzaam geworden. Aan de grens van ons Kempenland doch onder de Belgische parochie **Postel** komt nog jaarlijks een ravenpaar zijn nest maken. Nu en dan geschiedde zulks ook tot voor weinige jaren onder **Borkel**, **Valkensweerd**, **Riethoven** en andere plaatsen”*, einde citaat.

De laatste broedgevallen van raven in onze regio zijn in **Heeze**, hier broedde de raaf rond *de jaren 1914 / 1918 nog in het Heesbos. Ter plaatse werd eenmaal en nest met 5 jongen uitgehaald* volgens de Avifauna van Noord-Brabant, 1967.

In **Mierlo** broedde tot omstreeks 1920 raven in *‘den heer z’n bos’ ten oosten van de Zuid Willemsvaart. Hier werd eenmaal een nest met vier eieren gezien. Met den heer z’n bos werd bedoeld een bos, dat toebehoorde aan Jhr. Van Wesselman te Helmond* volgens de Avifauna van Noord-Brabant, 1967.

Soerendonk omstreeks 1920, *van een broedende raaf op het landgoed Ravendonk, waarschijnlijk is hiermee bedoeld het thans nog bestaande landgoed Cranendonk, waar voorheen kasteel Cranendonk stond, volgens de Avifauna van Noord-Brabant, 1967.*

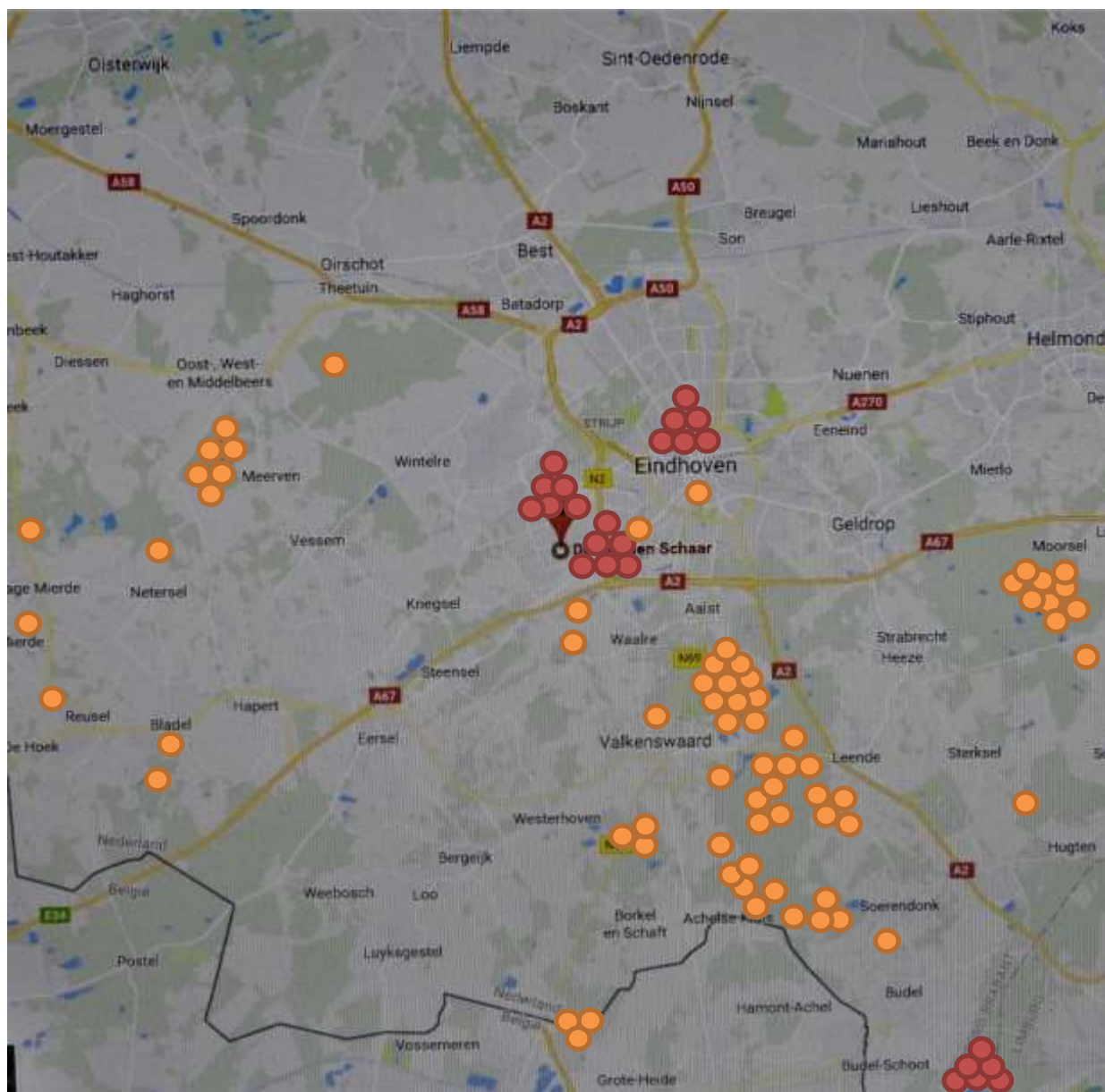
In onderstaand overzicht zijn alle waarnemingen weergegeven. Met name in 2016 en 2017 zijn opvallend veel waarnemingen verzameld. Dit kan wijzen op een of twee paren die permanent aanwezig zijn in het gebied. Het is dus wachten op een eerste broedgeval van raven in de Kempen. Door het veldwerk is met zekerheid vastgesteld dat in het gebied Leenderbos – Valkenhorst er minimaal 1 paar raven voorkomt. In het verslag zijn diverse foto's van dit paar raven opgenomen.

Overzicht aantal waarnemingen in de Kempen.

de Kempen	aantal waarnemingen
1973	1
1978	1
1993	1
1995	1
1998	3
2001	3
2002	5
2003	1
2005	1
2006	2
2007	1
2008	4
2009	4
2014	6
2015	5
2016	31
t/m 9 mei 2017	29

Bronnen: Vogels in de Kempen, Waarneming.nl en eigen waarnemingen.

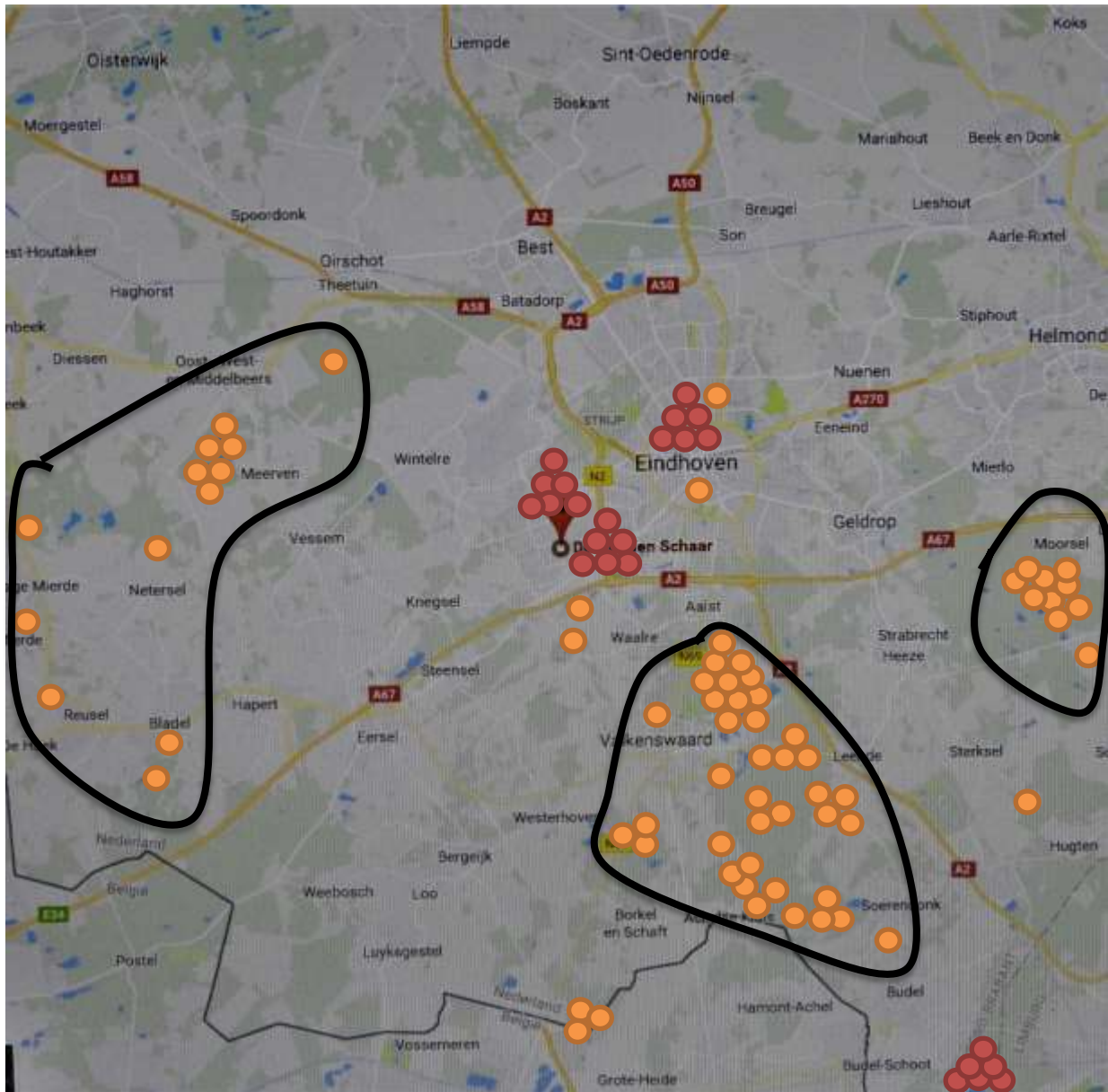
Verspreiding waarnemingen raaf 2014 – 2017.

● = Waarnemingen raaf in de periode 2014 - 2017.

●●● = Waarnemingen van uit gevangenschap ontsnapte raven.

Drie deelgebieden met concentraties raaf waarnemingen.

● = Waarnemingen raaf in de periode 2014 - 2017.

●●● = Waarnemingen van uit gevangenschap ontsnapte raven.

Overzicht waarnemingen Raaf 2014 – 2017.

10-4-2014 1 ex. overvliegend oost Reusel Vogels in de Kempen.

12-4-2014 2 ex. ter plaatse Strabrechtse Heide. Martijn van Oss.

12-4-2014 2 ex. ter plaatse Strabrechtse Heide. Rutger Wilschut.

19-4-2014 2 ex. overvliegend Z.W. Strabrechtse Heide. Antonio Mendoza.

17-6-2014 1 ex. ter plaatse Lage Mierde Landgoed de Utrecht. Jeroen Dekens.

4-9-2014 2 ex. overvliegend N. Strabrechtse Heide. Carel van der Zanden.

Maart 2015 1 ex. Dorven Leenderbos. Gerrit Klitsie.

16-4-2015 1 ex. overvliegend oost Valkenswaard. Roel Verbraak.

Foto: Roel Verbraak.

28-8-2015 1 ex. Hooge Mierde Moerbleek. J.T. Smit.

31-10-2015 1 ex. overvliegend Strabrechtse Heide. Piet Gruiters.

8-12-2015 1 ex. overvliegend Eindhoven. Frank Neijts.

24-2-2016 1 ex. raaf roepend Eindhoven Frank Neijts.

12-3-2016 2 ex. overvliegend N.O. Strabrechtse Heide. Telpost Strabrecht.
(3 foto's)

3-4-2016 1 ex. ter plaatse Strabrechtse Heide. Piet Gruijters.

31-7-2016 1 ex. roepend Oostelbeers – Oostelbeersche Heide. Maarten Mandos.

Juli 2016 - augustus 2016

In deze periode is op de visvijvers Valkenhorst Valkenswaard meerdere keren een laagvliegende raaf waargenomen door Wil de Veer.

15-8-2016 1 ex. roepend Asten Groote Peel. Minne Feenstra.

September 2016 1 ex. Genneper Parken zandvanger. Leo Klok.

23-9-2016 2 ex. overvl. Middelbeers Landschotse Heide. Maarten Mandos.

25-9-2016 1 ex. roepend Middelbeers Landschotse Heide. Niels v. Doninck.

2-10-2016 1 ex. overvliegend noord Leende Leenderstrijp. Roel Winters.

6-10-2016 1 ex. overvliegend Neterselse Heide. G. van Gool.

8-10-2016 1 ex. overvliegend Valkenswaard Malpie. Ton de Groot.

8-10-2016 1 ex. overvliegend Valkenswaard Malpie. Arie Dorsman.

9-10-2016 1 ex. roepend Landschotse Heide Middelbeers. Ton Vlamings.

9-10-2016 2 ex. overvliegend Landschotse Heide. Mark Sloendregt.

10-10-2016 1 ex. overvliegend zuid Eindhoven. Peter de Boer.

16-10-2016 1 ex. roepend Landschotse Heide Middelbeers. Lambert Prüst.

16 oktober 2016 Spinsterberg 1 ex. waargenomen en enkele foto's gemaakt, tijdens een excursie van Brabants Landschap op het ecoduct Leenderweg. Dit exemplaar cirkelde als een roofvogel boven het ecoduct Leenderweg en vloog toen in een rechte lijn naar de Visvijvers Valkenhorst. Jacques van Kessel.

Foto: Jacques van Kessel.

Spinsterbergen - Valkenhorst 16 oktober 2016.

Foto's: Jacques van Kessel

Foto: Jacques van Kessel.

Spinsterbergen – Valkenhorst. Foto's: Jacques van Kessel

Foto's: Jacques van Kessel.

Leenderbos mei 2017. Foto: Jacques van Kessel.

16 oktober 2016 1 ex. Vogeltelpost Patersgronden – Leenderbos Biesven - Klein Kraanven. Wim Deeben, Toos Deeben, Eric Wintermans.

Foto: Wim Deeben.

18-10-2016 1 ex. Patersgronden naar zuid. Wim Deeben, Toos Deeben.

18-10-2016 1 ex. jagend Leende Groote Heide. Martin Pennings.

21-10-2016 1 ex. Patersgronden Wim Deeben, Toos Deeben, Jacques van Kessel.

oktober 2016. Foto: Jacques van Kessel.

21

22-10-2016 1 ex. Patersgronden. Leenderbos. Wim Deebe, Toos Deebe e.v.a.

Foto: Wim Deebe.

22-10-2016 1 ex. roepend Leende Leenderbos. Mark Sloendregt.

25-10-2016 1 ex. rustend Leende Leenderbos. Martin Pennings.

26-10-2016 1 ex. overvliegend Malpie Valkenswaard. Saskia Verberne.

30-10-2016 1 ex. Patersgronden Wim Deebe, Toos Deebe, Jacques van Kessel.

25-11-2016 2 ex. ter plaatse Bladel Vennenbos. Martin Westra.

6-12-2016 1 ex. roepend Middelbeers. Ad Kolen.

27-12-2016 1 ex. overvl.N.W. Valkenswaard Tongelreep Z. Robbert v. Hiele.

22-1-2017 1 ex. roepend Maarheeze - de Pan. Frank Neijts.

26-1-2017 1 ex. overvliegend N. Leende-Leenderbos. Martin Pennings.

31-1-2017 1 ex. overvliegend N. Leende-Leenderbos. Martin Pennings.

10-2-2017 1 ex. overvliegend Z.O. Leender-Leenderstrijp. Roel Winters.

12-2-2017 1 ex. overvliegend Leender Leenderstrijp. Roel Winters.

14-2-2017 2 ex. ter plaatse Strabrechtse Heide. Jacob van der Wee.

18-2-2017 1 ex. overvliegend Leende-Leenderbos. Arend Jan Migchelbrink.

23-2-2017 2 ex. overvliegend Leende – Leenderstrijp. Roel Winters.

24-2-2017 1 ex gehoord Valkenhorst vijver VW1.(Jacques van Kessel).

28-2-2017 2 ex. ter plaatse Strabrechtse Heide. Antonio Mendoza.

1-3-2017 2 ex. overvl. N.O. Soerendonk Kranenveld.Saskia Verberne.

6-3-2017 1 ex. overvliegend zuid Leende-Leenderstrijp. Roel Winters.

10-3-2017 2 ex. overvliegend Leende Strijperheg e.o. Hans Vrolijk.

10-3-2017 1 ex. roepend Leende – Leenderbos. Frank Neijts.

11-3-2017 2 ex. overvliegend Leende Strijperheg e.o. Hans Vrolijk.

15-3-2017 1 ex. Plateaux-Hageven vliegend richting Borkel. Piet Hoeks,

15-3-2017 1 ex. ter plaats Plateaux Bergeijk. G. van Gool.

15-3-2017 2 ex. overvliegend West. Leende Leenderstrijp. Roel Winters.

17-3-2017 1 ex. Soerendonk Goor. Frank Neijts.

23-3-2017 1 ex. Valkenswaard.Valkenhorst vijver VW2. Jacques van Kessel.

7-4-2017 1 ex. Groote Heide Z.W. van Soerendonks Goor. Toon van Kessel.

9-4-2017 1 ex. overvliegend Leende Leenderbos. Toon van Elst.

9-4-2017 1 ex. roepend Leende-Groote Heide. Mark Sloedregt.

10-4-2017 2 ex. Valkenswaard ten W. van Greveschutven Jacques van Kessel.

Op 19 april 2017 zag vogelfotograaf Roel Verbraak 2 stuks raven overvliegen bij Valkenswaard Valkenhorst in de richting noord – oost. Op de onderstaande foto van Roel Verbraak zien we een raaf met aan de bovenzijde een lichte bruine tint wat duidelijk wijst op een vrij jonge vogel.

Valkenhorst 19 april 2017. Foto: Roel Verbraak.

Valkenhorst 19 april 2017. Foto: Roel Verbraak.

Hieronder een foto van Roel Verbraak gemaakt op 19 april 2017. Een raaf die opvallende vliegbewegingen maakt zoals we die van raven kunnen verwachten.

Valkenhorst 19 april 2017. Foto: Roel Verbraak.

Mei 2017. Foto: Jacques van Kessel.

20-4-2017 2 ex. Valkenhorst ten zuiden van vijver 1. Valkenswaard. Twee raven roepend naar elkaar, vliegen met een grote bocht naar N.W. en vervolgens naar Z.O. richting Greveschutven. Jacques van Kessel.

Valkenhorst 20 april 2017. Foto's: Jacques van Kessel

20-4-2017: twee raven omhoog cirkelend precies zoals roofvogels dat ook doen. Foto: Jacques van Kessel

Valkenhorst 20 april 2017. Foto's: Jacques van Kessel

Raaf 20-4-2017 Valkenhorst met opvallende vleugelkenmerken. Foto: Jacques van Kessel

Op onderstaande foto van 20 april 2017 gemaakt op Valkenhorst zien we dat de rechter vogel een bruine tint heeft, is dit misschien een jonge raaf van 2016 of van 2017? Daarom heb ik deze foto ter beoordeling naar een deskundige gestuurd te weten Henk Sierdsema (SOVON Vogelonderzoek Nederland) Nijmegen.

Foto: Jacques van Kessel.

Henk Sierdsema geeft de volgende uitleg: “raven beginnen met de eileg vanaf half februari (gemiddeld 1 maart) en dan duurt het ca. twee maanden voor de jongen uitvliegen. Dus voor eerstejaars zou het vrij vroeg zijn en bovendien blijven ze dan nog een tijd bij hun ouders. Tweedejaars vogels zijn nog niet zo glossy en kunnen wat bruinig overkomen, dus daar zal het wel om gaan “ aldus Henk Sierdsema. Het is dus een nog vrij jonge raaf uit 2016.

Foto: Jacques van Kessel.

27-4-2017 1 ex. Biest-Houtakker. Rioolwaterzuivering. Mark Schellekens.

28-4-2017 2 ex. Valkenhorst ten Z. van Boschzicht. Jan van de Kerkhof.

30-4-2017 1 ex. Dommeldal vlakbij de visvijvers. Waalre. Leo Klok.

2-5-2017 1 ex. Plateaux – Hageven Paul Vangerwen. Volgens Patrick Schuurmans (beheerteamlid Hageven reservaat) worden in dit gebied wel vaker raven gezien, waarschijnlijk van een paar dat is gevestigd in de omgeving van Leopoldsburg België.

5-5-2017 1 ex. Valkenhorst ten O. van vijver 9. Jacques van Kessel.

7-5-2017 2 ex. Leenderbos roepend ter plaatse. Jacques van Kessel.

7-5-2017 1 ex. Greveschutven Valkenhorst. Jacques van Kessel.

Leenderbos 2 stuks raven op 7 mei 2017. Foto: Jacques van Kessel.

Leenderbos 7 mei 2017. Foto: Jacques van Kessel.

Leenderbos 7 mei 2017. Foto: Jacques van Kessel.

Leenderbos 7 mei 2017. Foto: Jacques van Kessel.

Leenderbos 7 mei 2017. Foto: Jacques van Kessel.

Leenderbos 7 mei 2017. Foto: Jacques van Kessel.

Leenderbos 7 mei 2017. Deze raaf is niet helemaal zwart, deze heeft deels een bruinige tint en enkele lichte vlekjes op de vleugel, duidelijk een vrij jonge raaf van 2016. Foto: Jacques van Kessel.

Mei 2017. Foto: Jacques van Kessel.

8 mei en 9 mei 2017 2 ex. Leenderbos. Jacques van Kessel.
Enkele keren roepende raven, en twee keer twee exemplaren gezien.

Een van de raven heeft niet alleen een wat bruinige tint, ook zijn er twee witte plekjes of pluisjes te zien op de vleugel, een jonge raaf van 2016. Leenderbos 8 mei 2017. Foto: Jacques van Kessel.

Leenderbos 8 mei 2017.. Foto: Jacques van Kessel.

Mei 2017. Foto: Jacques van Kessel.

Uit gevangenschap ontsnapte raven 2012-2013.

Een raaf in Veldhoven, gefotografeerd in 2013 iets ten noorden van Dommeldal – ASML complex - MMC. Ik heb deze raaf meerdere keren gezien in de periode 2012 – 2013.

Raaf Meerveldhoven bij riviertje de Gender 2012. Foto: Jacques van Kessel.

Heel opvallend was dat deze raaf allerlei soorten afval at. Zo zag ik een keer dat deze raaf een oude verpakking met pudding vond en de resten in de langwerpige verpakking toch nog wist te vinden. Maar ook zag ik deze raaf bij een doodgereden konijn en een keer wandelend over een zandvlakte insecten zoekend. Deze raaf was al behoorlijk schuw, de foto's zijn gemaakt op momenten dat deze zat te eten en dan even minder schuw was. Het betreft hier een uit gevangenschap ontsnapte raaf van een particulier uit Meerveldhoven.

Raaf iets ten noorden van beekdal de Dommel Veldhoven visvijvers 2013. Foto: Jacques van Kessel

Aan een poot is een ring te zien, waarschijnlijk van Aviornis Nederland International. Dit is een organisatie van mensen met diverse soorten kweekvogels, deze is al zo'n 38 jaar in Nederland actief. Op een foto van Rob Bouman van oktober 2005 van een escape raaf op telpost Loozerheide, daar is hetzelfde type ring te zien (bron: Vogels in de Kempen).

Foto: Jacques van Kessel

Dit betekent dus dat als we raven hier in de natuur zien, dan moeten we ook kijken of ze wel of niet zo'n type ring of kleurring met code dragen!

Foto: Jacques van Kessel

Raaf Meerveldhoven bij riviertje de Gender 2012. Foto: Jacques van Kessel.

Foto: Jacques van Kessel.

Een ander voorbeeld van een raaf in gevangenschap met kleurring.

Een voorbeeld van een raaf in gevangenschap in het Dierpark Nuenen gefotografeerd in december 2013. Hieronder enkele foto's van de raaf, een prachtig beest met een bijzondere mooie vleugeltekening, en met een opvallende kleurring.

Foto: Jacques van Kessel.

Foto: Jacques van Kessel.

Foto: Jacques van Kessel.

Overige waarnemingen van uit gevangenschap ontsnapte raven.

Vogeltrektelpost Budel Dorplein daar heeft een lange periode een uit gevangenschap ontsnapte raaf verbleven.

28-4-2015 1 ex. escape Eindhoven. Danielle van der Meijde.

13-6-2015 1 ex. escape Eindhoven ter plaatse Danielle van der Meijde.

2-7-2015 1 ex. escape Eindhoven ter plaatse Danielle van der Meijde.

20-9-2015 1 ex. escape ter plaatse Veldhoven. Ferry Duyvelaar.

27-9-2015 1 ex. escape ter plaatse Veldhoven. Ferry Duyvelaar.

27-9-2015 1 ex. escape ter plaatse Veldhoven. Joost Verhoeven.

27-9-2015 1 ex. escape ter plaatse Veldhoven. Frans Verhoeven.

29-9-2015 1 ex. escape ter plaatse Veldhoven. Frank Neijs.

30-9-2015 1 ex. escape ter plaatse Veldhoven. Niels van Houtum.

Foto: Wim Deeben.

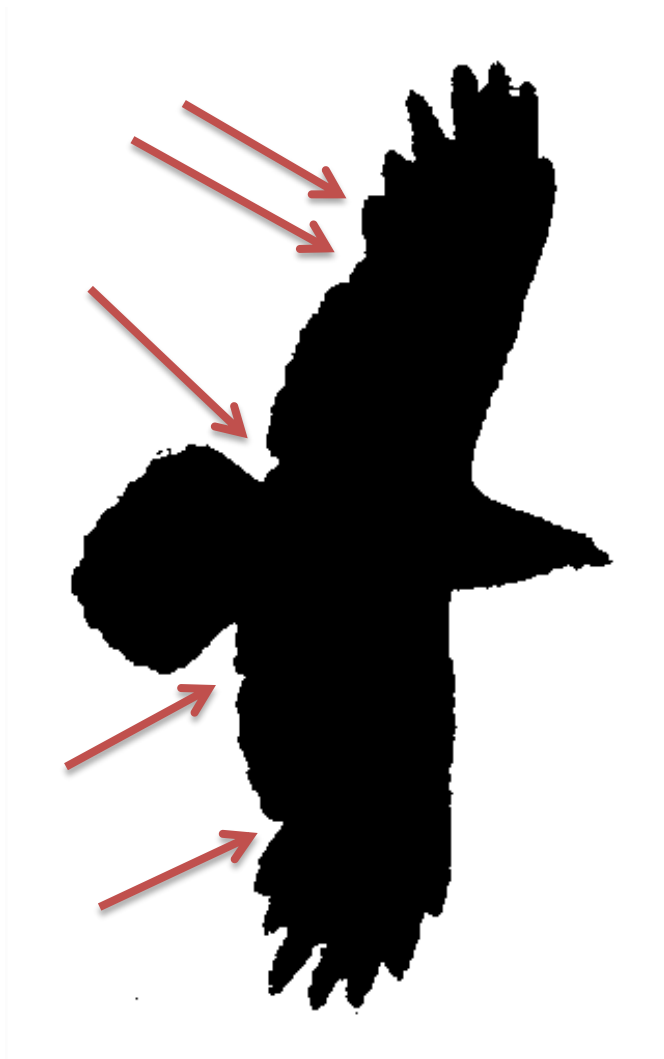
Foto: Wim Deeben.

Leenderbos mei 2017. Foto's: Jacques van Kessel.

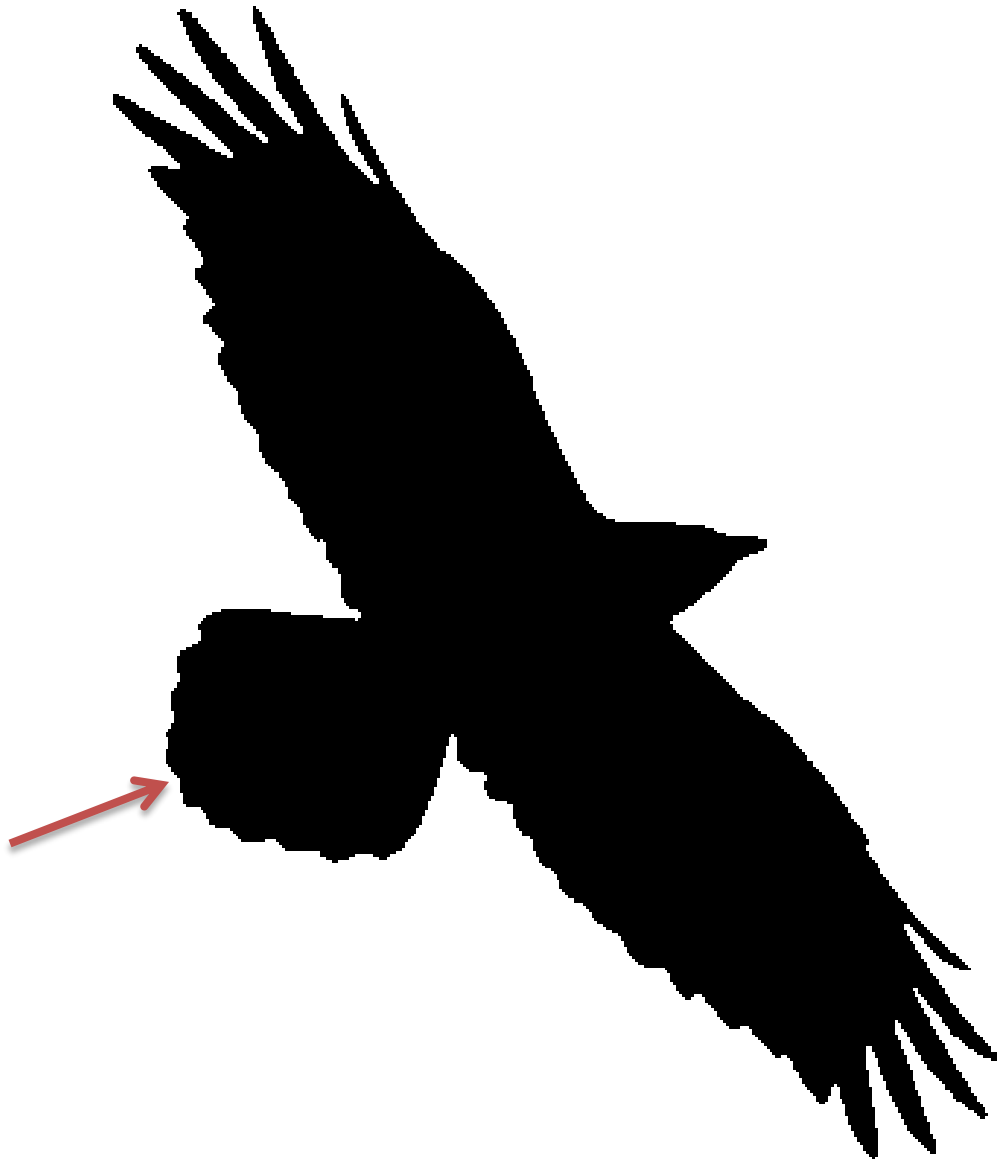
Individuele herkenning van raven.

Het is de bedoeling om in 2017 en 2018 meer informatie te verzamelen over raven in de regio. De individuele herkenning van raven kan soms een hulpmiddel zijn als het verenkleed afwijkingen vertoont. De beste methode is natuurlijk een foto maken van een vliegende raaf, als dat mogelijk is. Hieronder een erg onduidelijke foto, maar wel een foto als voorbeeld met een aantal opvallende individuele veldkenmerken van een van de twee raven van Valkenhorst van 20 april 2017.

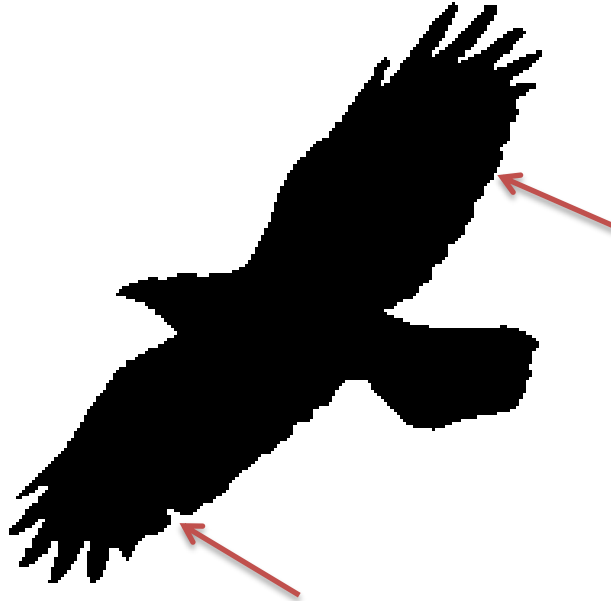
Naar een foto van Jacques van Kessel

Een ander voorbeeld van de raaf gezien op 16 oktober 2016 in het natuurgebied Spinsterberg, deze raaf heeft heel gave vleugelpennen en staarveren met nauwelijks afwijkingen.

Naar een foto van Jacques van Kessel.

Hieronder twee voorbeelden van vliegende raven met ook enkele afwijkingen in het veenkleeed.

11 maart 2012. Raaf Eindhoven Noord, naar een foto van Frank Neijts.

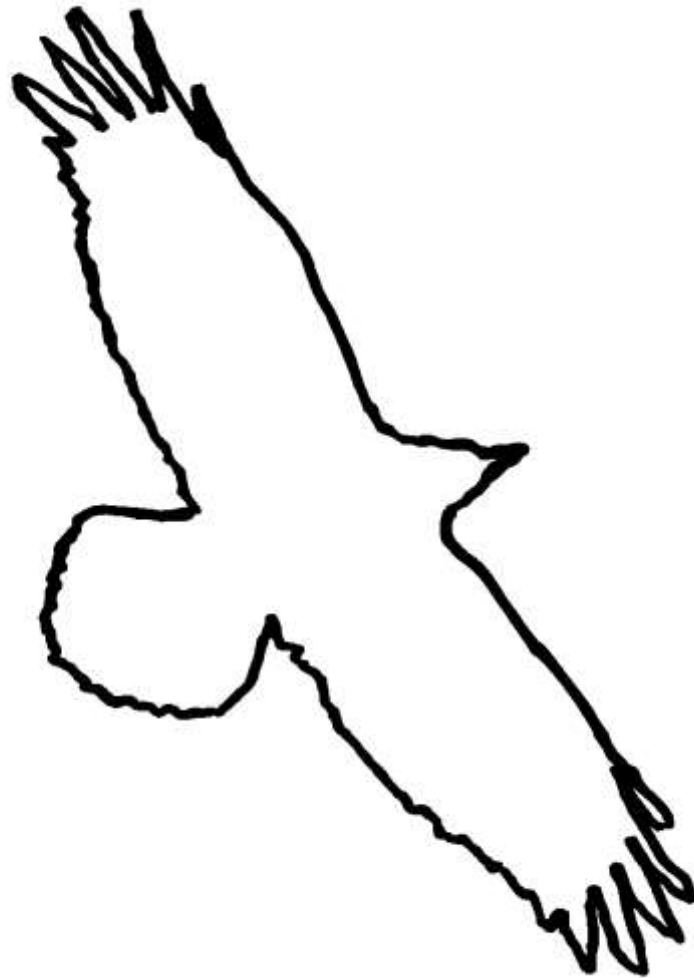
27 maart 2011. Telpost Strabrechtse Heide, naar een foto van Robert Kastelijn.

Tenslotte nog een voorbeeld van een vliegende raaf met ook weer erg opvallende afwijkingen in het verenkleed.

Naar een foto van Wim Deeben.

Als het niet mogelijk is om een foto te maken kun je ook een raaf teken model gebruiken en daar met de hand aantekeningen op maken. Je kunt daarvoor bijvoorbeeld onderstaande model gebruiken.

Oproep aan vogelaars en fotograven om vooral foto's te maken van raven en om afwijkingen in vleugel- of staartvormen, om die te melden. Op deze manier kunnen we veel beter bepalen hoeveel raven er echt voorkomen in het gebied de Kempen.

Bij opgave van waarnemingen, indien mogelijk, graag ook opgeven vanwaar de vogel komt en waar deze naar toe vliegt.

Heb je interesse om mee te werken aan dit onderzoek naar raven van Vogelwerkgroep de Kempen? Alle gegevens en foto's van raven zijn welkom. Gelieve de waarnemingen te sturen naar Jacques van Kessel.

Email: j.kessel51@upcmail.nl

Mei 2017. Foto's: Jacques van Kessel.

Advies.

Het beheer van bossen, en met name het rooien van bomen is in het kader van vogelbescherming een erg gevoelige kwestie. Boswerkzaamheden kunnen problemen opleveren als een of twee paar raven in een bosgebied broeden, dan is het noodzakelijk dat er voldoende rust is en dat er geen hout meer wordt verwijderd en/of vervoerd. De nieuwe Wet Natuurbescherming is daarover wel duidelijk dat vogels die broedden niet mogen worden verstoord. Volgens de BMP-interpretatiecriteria 2017 van SOVON Vogelonderzoek Nederland zijn de datumgrenzen voor raven van 15 februari – 31 mei dat is een periode waarbij verstoring in strijd is met de Wet Natuurbescherming. In dit verband kan nog worden vermeld dat in het Leenderbos in 2016 – 2017 door Staatsbosbeheer enorm veel bomen zijn gerooid. Dergelijke grootschalige activiteiten veroorzaken in het broedseizoen van de raaf en andere broedvogels veel onrust, hetgeen ongewenst is. Daarom is in Bijlage 2 een recent artikel opgenomen van Vogelbescherming Nederland over onze nieuwe wet Natuurbescherming en het bosbeheer met snoeiwerkzaamheden. Hier ligt dus duidelijk een belangrijke taak voor de beheerders van Staatsbosbeheer, Brabants Landschap en Natuurmonumenten om bij broedgevallen van raven het beheer aan te passen en hun personeel hierover te informeren.

Een andere mogelijkheid is, in gevallen van broedende raven, om in grote bosgebieden rustzones aan te wijzen, waarvoor afspraken worden gemaakt dat er helemaal geen boswerkzaamheden plaats vinden in de periode 15 februari t/m 31 mei of nog later.

Op sommige plaatsen in de Kempen worden zwarte kraaien intensief bejaagd en soms ook roeken. Wij vinden het noodzakelijk dat lokale wilddbeheer-eenheden worden geïnformeerd over het voorkomen van raven in onze bos- en natuurgebieden. Informatie en voorlichting is erg belangrijk om te voorkomen dat in de praktijk zwarte kraaien worden afgeschoten en daarbij ook per ongeluk raven!

Literatuur.

Biemans, J., z.j. De Vogels van Kempenland in de negentiende eeuw. Uit een manuscript van P.N. Panken ingeleid en bezorgd door Johan Biemans.

Dotinga, H., 2017. Snoeien in het broedseizoen, mag dat? Vogelbescherming Nederland.

Erve, F.J.H. van, H.K.M. Moller Pillot, A.B.L.M. Wittgen, S.Braaksma, W.H.Th.Knippenberg en V.F.M. Langenhoff, 1967. Avifauna van Noord-Brabant.

SOVON Vogelonderzoek Nederland, 2017. BMP-interpretatiecriteria vanaf broedseizoen 2017.

Vogelwacht Uden, 2016. Persbericht geslaagd broedgeval raven in 2016.

Website Vogels in de Kempen.

Website Vogelwerkgroep de Kempen.

Website Waarneming.nl

Bijlage 1. Overzicht waarnemingen raaf 1975 – 2009 op de website Vogels in de Kempen.

maart 1973	Woensel/Eindhoven	1 ex (ovl)	RBo01
19-04-1978	Strabrechtse Heide	1 ex (ovl)	RBo01
19-10-1993	Strabrechtse Heide	1 ex (ovl)	RBo01
02-05-1995 t/m 10-05-1995	De Hurk/Eindhoven	1 ex	RBo01
19-04-1998	Reuselse Moeren	2 ex (ovl)	HVe
11-10-1998 t/m 15-10-1998	Strabrechtse Heide	1 ex (ovl)	JEKi
10-03-2001	Meerhoven/Eindhoven	1 ex	NvHo
16-05-2001	Cartierheide/Eersel	1 ex	MBa
20-10-2001	Eindhoven centrum	1 ex (ovl)	JEKi
24-03-2002	Landschotse Heide	1 ex	LPe
30-03-2002	Groote Heide/Soerendonk	1 ex (ovl)	NvHo
30-03-2002	Strabrechtse Heide	1 ex (ovl)	JEKi
31-03-2002	E3-strand/Eersel	1 ex (ovl)	LPe
17-05-2002	Leenderheide/Eindhoven	2 ex (ovl)	JvdZe
15-10-2003	Landschotse Heide	1 ex (ovl)	LPe e.s.
14-04-2005	Bosrand / Geldrop	1 ex	FHe
28-03-2006	Telpost Strabrechtse Heide	1 ex	-
08-04-2006	Telpost Strabrechtse Heide	1 ex	RoBo e.s.
03-05-2007	Telpost Loozerheide	1 ex	RuBo
31-03-2008	Malpie / Valkenswaard	1 ex even t.p.	-
16-05-2008	Patersgronden	1 ex even t.p.	RoBo
07-10-2008	Patersgronden	1 ex	RoBo
23-10-2008	Telpost Groote Heide	1 ex	WDe, TDe, HMu
09-02-2009	Eckartse Bos/Eindhoven	1 ex (ovl)	FNe
22-03-2009	Telpost Strabrechtse Heide	1 ex	RvdH e.s.
01-10-2009	Witrijt/Bergeijk	1 ex	MBa
08-11-2009	Cartierheide	1 ex	MBa

Bijlage 2.

Artikel mei 2017 van Harm Dotinga (Vogelbescherming Nederland)

Snoeien in het broedseizoen, mag dat?

verzameldeHet broedseizoen is weer in volle gang. Overal zijn vogels druk bezig met het bouwen van nesten, het leggen en uitbroeden van eieren en het verzorgen van hun jongen. Toch wordt op veel plekken nog gesnoeid en gezaagd in bomen en struiken. Is dat niet in strijd met de wet?

Nesten van alle inheemse vogels zijn wettelijk beschermd.

Alle inheemse vogels, hun nesten en eieren zijn beschermd op grond van de Wet natuurbescherming. Het is verboden om vogels te vangen, doden of verstoren, maar ook om hun nesten en eieren te beschadigen. Dit geldt voor de vogels in de stad net zo goed als voor vogels op het platteland en in natuurgebieden. Nesten van inheemse vogelsoorten zijn gedurende de broedperiode beschermd. Buiten het broedseizoen geldt de bescherming alleen voor vogels met jaarrond beschermde nesten.

De meeste vogels maken elk jaar een nieuw nest, maar er zijn vogels die hun nest jaarrond gebruiken als rustplaats (steenuil), afhankelijk van bebouwing en honkvast zijn (gierzwaluw, huismus) of vaak elk jaar naar hetzelfde nest terugkeren (veel roofvogels). Die nesten zijn jaarrond beschermd. Ook nesten van koloniebroeders als roeken zijn jaarrond beschermd.

Broedseizoen duurt zolang de vogels broeden.

Voor het broedseizoen staat geen vaste periode. Veel vogelsoorten broeden in de periode maart tot en met juli. Er zijn echter ook vogels die veel vroeger beginnen, zoals de blauwe reiger en de bosuil die in februari al broeden. En er zijn veel soorten die meerdere broedsels hebben en doorgaan tot in augustus, zoals de meerkoet of de wilde eend. Nesten en eieren zijn gedurende de hele broedperiode van de betreffende soort beschermd, vanaf het eerste takje tot het uitvliegen van het laatste jong.

Kappen of snoeien tijdens het broedseizoen in strijd met de wet? Het kappen of snoeien van bomen of struiken tijdens het broedseizoen zal in strijd zijn met de wet als daarin een vogel aan het broeden is of er een jaarrond beschermd nest in zit en deze worden vernield of verstoord. Dat men de broedende vogels of het jaarrond beschermd nest niet met kwade opzet benadeelt is niet van belang.

Overtreding van de verboden kan worden voorkomen door het nemen van voorzorgsmaatregelen. De meest voor de hand liggende maatregel is de werkzaamheden uit te stellen tot na het broedseizoen, als het geen jaarrond beschermd nest betreft. Een andere optie is om voorafgaand aan de werkzaamheden een inventarisatie te doen om vast te stellen of er broedende vogels of jaarrond beschermde nesten aanwezig zijn en waar dat het geval is de locatie duidelijk te markeren en er voor te zorgen dat daar geen werkzaamheden plaatsvinden. Dat is echter geen eenvoudige opgave, omdat nesten zoeken zeer lastig is. Zelfs een geoefende nestzoeker zal lang niet alle nesten vinden. Dat betekent dat voorafgaande inventarisatie overtredingen doorgaans niet geheel zal kunnen voorkomen. En het enkel vrijwaren van de betreffende boom of struik is ook niet altijd voldoende, omdat verstoring in de omgeving ertoe kan leiden dat de vogel het nest alsnog verlaat.

Werken volgens goedgekeurde gedragscodes.

Snoeiwerkzaamheden kunnen worden uitgevoerd in overeenstemming met een goedgekeurde gedragscode. De Wet natuurbescherming kent namelijk, net als de voormalige Flora- en faunawet, een vrijstelling voor handelingen die plaatsvinden overeenkomstig gedragscodes die door het ministerie van Economische Zaken zijn goedgekeurd. Gedragscodes zijn een instrument om zorgvuldig handelen te stimuleren. Daarmee kan schade aan vogels en andere beschermde dieren en planten worden voorkomen of tot een minimum worden beperkt, zodat er geen of slechts incidenteel sprake is van een overtreding van de verboden.

Verschillende gemeenten werken volgens een goedgekeurde gedragscode, waarin rekening wordt gehouden met het broedseizoen. De indicatieve natuurkalender voor vogels die het ministerie heeft opgesteld wordt daarbij vaak als richtsnoer gebruikt. Snoeien en kappen wordt in de broedperiode ofwel helemaal niet toegestaan of alleen onder strikte voorwaarden. Er is een specifieke gedragscode opgesteld voor bestendig beheer en onderhoud in groenvoorzieningen die gehanteerd wordt door veel instanties en bedrijven die actief zijn in het groenbeheer in de stad. Die gedragscode sluit werkzaamheden in de broedperiode niet uit (tenzij de opdrachtgever dat vereist), maar gaat uit van de inventarisatiebenadering waarbij bewoonde nesten worden opgespoord en gevrijwaard. Dat is als gezegd echter geen garantie dat alle broedgevallen worden ontzien.

Ontheffing aanvragen bij provincie.

Het werken overeenkomstig een gedragscode is optioneel. Als men echter in het broedseizoen werkt zonder gedragscode en er mogelijk een overtreding van de verboden van de Wet natuurbescherming kan plaatsvinden, dan dient een ontheffing te worden aangevraagd bij de provincie. Die ontheffing kan alleen worden verleend als voldaan is aan drie strikte voorwaarden: er mag geen andere bevredigende oplossing zijn; er moet een publiek belang in het geding zijn, en de maatregelen mogen niet leiden tot een verslechtering van de staat van instandhouding van de betreffende soorten.

Een ontheffing voor snoeien en kappen in het broedseizoen zal normaal gesproken slechts in uitzonderlijke situaties worden verleend, bijvoorbeeld als een boom dreigt om te vallen en een gevaar vormt voor de volksgezondheid en openbare veiligheid.

Conclusie

Het kappen en snoeien in het broedseizoen is niet per definitie in strijd met de wet, maar het is geen eenvoudige opgave om dat te doen zonder een overtreding te begaan. De beste oplossing is om de werkzaamheden uit te voeren buiten het broedseizoen. Het werken volgens een goedgekeurde gedragscode is een acceptabele middenweg, mits die zorgvuldig wordt uitgevoerd.

Meer informatie

Gedragscodes, Rijksdienst voor Ondernemend Nederland

Bijlage 3. Persbericht broedgeval raven Vogelwacht Uden

26 april 2016

Nest jonge Raven geringd in de Maashorst

Nistelrode - Dit voorjaar zijn vijf jonge Raven uit de Maashorst geringd met kleurringen en inmiddels uitgevlogen. Het koppel Raven, dat zich sinds 2011 definitief in natuurgebied de Maashorst heeft gevestigd, is daarmee voor het vijfde achtereenvolgende jaar succesvol.

Door vogelwacht Uden

Het succes toont aan dat het gebied, wat in eigendom is van de vier Maashorstgemeenten en Staatsbosbeheer, uitermate geschikt is voor deze toppers van de voedselketen. Door middel van kleurringen probeert men te achterhalen waar de jonge Raven zich uiteindelijk vestigen.

Hulp van de werkgroep

De Maashorstraven waren in het voorjaar van 2012 de eerste raven sinds negentig jaar in Noord-Brabant. Het paar wordt elk jaar op de voet gevolgd door een werkgroep van Vogelwacht Uden maar waar de jongen blijven, nadat ze in het najaar het ouderlijk territorium moeten verlaten, is onbekend. “We hebben een paar keer gewonde raven in het gebied gevonden, maar of dat jongen zijn van dit paar weten we niet omdat ze niet individueel herkenbaar zijn”, vertelt Leo Ballering, distrietscoördinator van Sovon en lid van Vogelwacht Uden. Vandaar dat dit jaar de hulp van de Raven Werkgroep Nederland (RWN) werd ingeroepen. Zij zijn de deskundigen op ravengebied en hebben sinds jaren een kleurringproject. “We hebben na overleg met hen besloten om de jongen van dit ravenpaar dit jaar ook te ringen met kleurringen, waardoor ze in het veld individueel herkenbaar zijn”, aldus Ballering.

Oranje kleurringen

Nadat er in februari signalen waren dat het paar aan het broeden was is het nest op 23 meter hoogte vanaf de grond gecontroleerd met een lange spiegelstok met daarop een kleine camera. Begin maart bleken er vijf jonge raven te zijn; voor zover bekend de vroegste van Nederland. Eind maart zijn de jongen geringd en voorzien van een oranje kleurring met duidelijk afleesbaar zwart nummer. De jongen waren opvallend goed doorvoed waarbij de grootste meer dan een kilo woog. Een paar dagen na het ringen zijn ze succesvol uitgevlogen. De kleurringen zijn met behulp van een verrekijker of telescoop goed afleesbaar. Men kan waarnemingen van raven doorgeven via [dit e-mailadres](#). Uiteindelijk kan hiermee een tipje van de sluier worden opgelicht wat betreft bijvoorbeeld de dispersie en overleving van Raven.

Bijlage 3. Informatie over Vogelwerkgroep de Kempen.

Informatie over activiteiten, nieuwsbrieven, roofvogelonderzoeken en andere onderzoeken van de Vogelwerkgroep de Kempen kun je vinden op de website www.vwgdekempen.nl

Wilt u nog meer weten over vogelwerkgroep De Kempen, of wilt u lid worden dan kunt u contact opnemen met de webmaster via onderstaand adres.

Vogelwerkgroep De Kempen

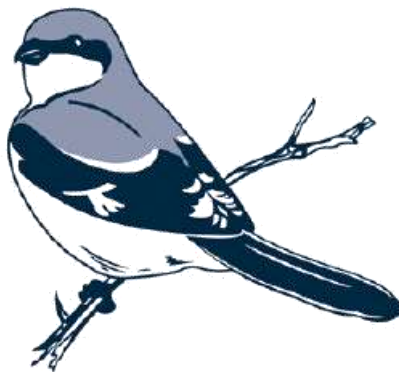
E-mail: info@vwgdekempen.nl

Homepage: www.vwgdekempen.nl

Iban nummer: NL97 INGB 0005859111 ten name van Vogelwerkgroep De Kempen

Kamer van Koophandel: 40238962

Contact website: website@vwgdekempen.nl

Vogelwerkgroep de Kempen